

Üstün Zekalı Çocuklara Yardımcı Olmak

Ne kadar üstün zekâlı olursa olsun, çocuğunuzun halen bir çocuk olduğunu unutmayın. İyi kitapların, dergilerin ve değişik başvuru kaynaklarının evde çocuğa sunulması, onun eğitimi açısından çok önemlidir.

Çoluk Çocuk Dergisi
25/12/2004 **Ayşegül ATAMAN**

BİA (Ankara) - Üstün yetenekli çocukları ya da öğrencileri olanların ülkemizde sorunlarını çözmeye yardım edecek, anne babalara ve eğitimcilere rehberlik edebilecek kuruluşlar yok denecek kadar azdır.

Rehberlik ve Araştırma Merkezleri, çocukları tanılamada yardım edebilecek nitelikteki kuruluşlardır, ancak yönlendirme ve bir programa ayırma türünden hizmetler, ne yazık ki ülkemizde yoktur.

Bunlara ek olarak, çeşitli üniversitelerin ilgili bölümleri ve birimleri de bu konuda anne babalara yardımcı olabilirler. Ancak, bu hizmetler yeterli bir düzeyde değildir. Anne babaların ve öğretmenlerin bu türden çocuklara, herhangi bir kuruma götürmeksizin, yapabilecekleri çok şeyler vardır.

Anne babalara öneriler

- * **Ne kadar** üstün zekâlı olursa olsun, çocuğunuzun halen bir çocuk olduğunu unutmayın. Sevgiye olduğu kadar denetlenmeye, disiplinli bir ilgiye, anne babası tarafından kabul edilmeye, kişisel bağımsızlığını kazanmaya ve sorumluluk almaya gereksinimi vardır.
- * **En iyi** biçimde gelişebilmesi için anne ve babanın değer sistemleri birbirine uygun olmalıdır. Bunun anlamı çocuk yetiştirilirken ona nelerin verilir nelerin verilmemesi konusunda anne ve baba arasında büyük görüş ayrılıklarının bulunmaması gerektiğidir.
- * **Çocuğun** yetiştirilmesinde anne baba birlikte çabalamak durumundadırlar. Sayılan, zamanı, sözcüklerin söylenişini vb öğretilirken gerek evde gerekse çevrede ortak bir sorumluluk almaları önemlidir.
- * **Çocuğun** okuma, müzik, şiir, düşüncelerini tartışma ve kendini ifade etme becerilerini geliştirmesi üzerinde önemle durulmalı, çocuğa bol bol ilgi duyduğu kitaplar okunmalıdır. Okuldaki etkinlikleri yakından izlenmelidir.
- * **Mutlu** bir aile ortamının çocuğun gelişimindeki öneminin unutulmaması gerekir. Sonu gelmeyen tartışmalar ve eşlerin ayrılması her çocuk gibi üstün zekâlı çocukları da çok etkiler.
- * **İyi kitapların** , dergilerin ve değişik başvuru kaynaklarının evde çocuğa sunulması onların eğitimleri açısından çok önemlidir.
- * **Çocuğun** sağlam bir öğrenme temeline sahip olmasını sağlamak için müzeler, tarihi yerler, sanat galerileri vb yerlere götürülmesi önerilmektedir.
- * **Anne babalar** özellikle çocuğun sormuş olduğu sorulara "Yeter anık" diyerek yanıt vermemeye dikkat etmelidirler. Soruların azarlayarak ya da yanlış biçimde yanıtlamaktan kaçınmaları ve "Bunları büyüyünce öğrenirsin" diye baştan savma yanıtlar vermemeleri gerekmektedir. Yetişkinler çocuğun tüm sorularına -ister uygun bir ortamda sorulmuş olsun isterse olmasın- doğru yanıt vermek

durumundadırlar. Örneğin; "Uzaya atılan roketlerin Allah'ı vurma olasılığı var mıdır?" türünden sorulara çeşitli kavramların açıklığa kavuşturulmasını gerektirecek yanıtların verilmesi söz konusu olabilir.

* **Üstün zekâlı** çocuğun ilgi alanlarının çeşitliliği unutulmamalıdır. Ancak uzun bir süre bir konuda ilgisini yoğunlaştıramayabilir. Bu nedenle çocuğun ilgilerini destekleyerek, bir konuya daha uzun zaman ayırmasını sağlamak anne babalara düşen bir görevdir.

* **Anne babalar** çocuklarının tüm yaşantısını aşın biçimde yönlendirmekten de kaçınmalıdırlar. Televizyon seyretmek, resimli dergilere bakmak, oyun oynamak vb etkinlikler yapmak onların da hakkıdır.

* **Çocuğun** fantezileri, ya da hayali arkadaşları varsa, alışılmışın dışındaki düşüncelerine doğrudan ya da dolaylı biçimde olumsuz tutum takınmaktan ve alay etmekten kaçınmalıdırlar.

* **Çocuğun** ilgi ve üstünlük gösterdiği dallarda, anne babalar yetersiz kaldıkları zaman, olanakları el verdiğince özel ders gibi destekleri çocuklarına sağlamalıdır.

Öğretmenlere öneriler

* **Sınıfınızda** üstün zekâlı çocukla karşılaştığınızda yukarıda belirtilen özellikleri dikkate alarak paniğe kapılmamanız gerekir. Çünkü üstün zekâlı çocuğun öğretmenin de mutlaka üstün zekâlı olması gerekmez. Ortalama (normal) bir öğretmen çeşitli açılardan üstün zekâlı çocuklara kaynaklık ve önderlik yapabilir:

* **Hangi** sosyo-ekonomik düzeydeki çocukların öğretmeni olursanız olun üstün zekâlı çocukla karşılaşabilirsiniz. Ancak çok üstün özellikleri olan çocuklarla belki tüm öğretmenliğiniz süresince bir kez karşılaşabilirsiniz.

* **Sınıfınızdaki** üstün zekâlı çocukların hepsi sınıf çalışmalarına karşı istekli ve ilgili olmayabilir. Bu kısmen sınıf etkinliklerinin yeterince uyana olmamasından kaynaklanabilir.

* **Sınıfınızdaki** üstün zekâlı çocuklara daha zor sorular sorarak ve yeni fikirler geliştirmelerini isteyerek onların zekâlarını, özellikle yaratıcı yanlarını geliştirmelerine olanak tanımalısınız

* **Derslerle** ilgili olarak, üstün zekâlı çocuklara araştırma ağırlıklı ek ev ödevlerinin verilmesi gerekmektedir.

* **İlgilendikleri** alanlarda proje çalışmaları yapmalarına ve bunu sınıfla paylaşmalarına olanak tanımalısınız.

* **Çalışmaları**, grupları ve sınıf oyunlarını yönetmelerine olanak tanımalısınız.

* **Sınıf** düzeyini temel almaksızın, konularda kendi hızlarına göre ilerlemelerine olanak tanımalıdır. Bu konuda denetim yapanların da uyarılması ve uygulanması gereken konularda bilgilendirilmeleri gerekmektedir.

* **Küme** olarak üstün zekâlı çocuklar diğer çocuk kümeleriyle karşılaştırılacak olursa, genellikle üstün ve elverişli sonuçlar sağladıkları görülür. Üstün zekâlı çocuklar arasında toplum içinde kendisini huzursuz hisseden, duygusal bozukluğu olanlar çocuklarla da karşılaşılabilir. Bu nedenle üstün zekâlıları tanımlamada kesinlikle fiziksel özellikler kullanılmamalıdır.

* **Üstün** zekâlı çocukların gereksinimlerini karşılarken çeşitli sorunlar ortaya çıkabilir. En önemli sorun

öğrencilerin anlık yeteneklerinin büyük farklılıklar göstermesidir. Sınıf düzeyi yükseldikçe anlık yetenekler açısından söz konusu değişkenler artar. Tıpkı ayrı hızla yarışan birbirinden farklı olan öğrencilerin uygulanan okul programında geçirdikleri süre artıkça aralarındaki farkın da çoğalması gibi. Öyle ki; bir zaman sonra öğretmen, öğrencilerinden bir kısmının basit toplama ve çıkartma işlemlerinde bile zorluk yaşamaya devam ettikleri halde bir kısmının şimdiden geometriyle kolaylıkla uğraşabilecek duruma geldiğini görecektir.

Neler yapılmamalı?

- * **Aynı** konuda tekrara dayanan uzun ödevlerin verilmesi.
- * **Sınıfta** onlara değil diğer arkadaşlarına yanıt vermede öncelik tanınmasının çocukların ders ve okula karşı hevesini kırması.
- * **Rutin** iş ve görevlerin verilmesi.
- * **Uygulanması** hemen pratik olmayan ya da henüz olası görülmeyen yaratıcı, alışılmamış fikirlerinin dinlenmemesi, reddedilmesi ya da bastırılmaya çalışılması.
- * **Zamanını** boş geçirme olacağı için arkadaşlarına okuldan sonra yeni bilgileri öğretmek için görevlendirilmesi.
- * **Okul** zamanının bir bölümünde arkadaşlarına konulan öğrenmelerinde yardımcı olmasının istenmesi.(AA/EÜ)
- * Ayşegül ATAMAN, Prof. Dr.